

та у відповідності до всіх вимог формувати їх. Тому, аби на ринку праці мати великий попит, потрібно бути грамотним та досвідченим комунікантом.

Література

1. Виникнення та історія розвитку документа//URL:
<https://studfile.net/preview/5375458/page:3/> (дата звернення 05.05.2020)
2. Поняття документа//URL:
https://pidruchniki.com/1552011748798/dokumentoznavstvo/ponyattya_dokumenta (дата звернення 05.05.2020)
3. Реквізити документів та їх оформлення//URL:
<http://ru.osvita.ua/vnz/reports/dilovodstvo/24216/> (дата звернення 05.05.2020)
4. Роль документа в житті людини та суспільства//URL:
<https://studfile.net/preview/7392411/page:5/> (дата звернення 05.05.2020)

Носач А. М.

здобувач вищої освіти II курсу

Науковий керівник – Козубай І. В.,

старший викладач

кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Дніпропетровський державний

університет внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ: ВІД ДАВНИНИ ДО СЬОГОДЕННЯ

Актуальність теми зумовлена тим, що як наука термінологія утворилася досить давно, але на даному етапі ще існують деякі невирішені термінологічні проблеми. Прикладом яких є історичний аспект терміна, а також його розвиток через призму часу, перші згадки, функціональні характеристики.

Зазначимо, що невід’ємним компонентом існування права на етапах його розквіту є юридична термінологія. Така позиція цілком пов’язана з тим, що гарантією ефективної дії законодавства є присутність узгодженої, злагодженої та чіткої термінології, що буде коректною для наукових робіт та досліджень кола юридичних дискусій та питань.

Тему юридичної термінології згадували багато зарубіжних та вітчизняних вчених і дослідників, серед яких Н. В. Артикуца, Ю. Є. Зайцев, Т. В. Кашаніна, Т. П. Кравченко, А. М. Ляшук, В. М. Протасов, П. М. Рабінович, О. А. Сербенська, І. М. Сушинська, В. М. Тертишник, В. Ю. Туранін, І. Б. Усенко, А. А. Ушаков, О. Ф. Черданцев, Н. П. Янишин та ін., що в своїх працях висвітлювали загальні питання, зазначали основні аспекти, звертали увагу на актуальні проблеми.

Зазвичай правова термінологія розглядається в рамках юридичної лінгвістики, що і висвітлює головні аспекти в цій галузі. Прикладом таких

аспектів є судова лінгвістика, юридична лексикографія, юридична стилістика, ретроспективний аспект юридичної мови, правова текстологія та ін. Є також зарубіжні (О. В. Афанасьєва, К. Брунер, Г. Б. Антрушина) та українські (Ф. А. Циткіна, О. А. Габриєл'ян, О. В. Волошенюк) лінгвісти, що опрацьовували, досліджували та розглядали граматичне та лексичне значення термінів, що також займає актуальне місце в сучасному житті [2].

Досі в наш час залишається доцільним і відкритим ретроспективний аспект вивчення правової юридичної термінології з положення розпізнання неологізмів іншомовного походження на сьогоденному етапі розквіту англійської мови.

Етимологія розвитку української правничої термінології переплітається з історичними витоками українського національного права, історичними аспектами державності, науки та мови. Як ми можемо бачити юридична термінологія, а також сама юридична мова знаходяться під сильним натиском перебігу часу. Останні десятиліття висвітлили нам стрімку розвиненість правового механізму України, що стала поштовхом до різких змін в юридичній термінології.

Серед чинників, що вплинули на перегляд багатьох понять, категорій, деполітизацію одних та відновлення інших правничих термінів, виникнення неологізмів є ідеологічні, міжнародні, політичні та ін. аспекти.

Правознавець, викладач, доктор юридичних наук і професор В.М. Савицький наголошував на тому, що утворення нового терміну є подією для всієї юридичної науки і самого законодавства [3, с. 65], але в наш час зародилося доволі багато правових термінів, появу яких взагалі сумнівно можна вважати подією. Така дилема відбувається певною мірою через те, що більша частина термінів не повністю відповідає всім умовам системності та однозначності.

Формування та становлення структури українського термінологічного права відбувалося під час важливих та неймовірно складних історико-політичних умов. Але навіть за ті часи «її живили соки генеалогічного коріння» через що вона перетворюючись, розвиваючись зазнала неймовірного впливу зі сторони інших мов – зуміла зберегти свою серцевину термінологічної лексики. Відбулося розширення лексики за допомогою залучення проксимальних словотворчих ресурсів, а також збагачення його термінологічними елементами та юридичними термінами іншомовного походження, що сприяло об'єднанню європейської та української правової культури, досвіду та науки [1, с. 13].

Так, в XIX ст. на заході України почалося утворення фахових юридичних та громадських організацій. Західноукраїнські землі першими набули значного досвіду при формування національного питання юридичної термінології. Основоположниками були українські адвокати та професори Львівського університету, що у 1881 р. утворили гурток «Правничий». Головними завданнями цього гуртка було утвердження та розроблення правничої термінології.

27 лютого 1919 р. було засновано Українську Академію наук, згодом було створено Правничо-термінологічну комісію, що систематично переглядала більшість словників законодавчого, правового аспекту та української мови, щоб розкрити в них основні юридичні терміни. Правничо-термінологічна комісія працювала багато років, результатом було видання в 1926 р. «Російсько-українського словника правничої мови» за редакцією А.Ю. Кримського, що включав в себе більше 67 тис. термінів. Але згодом робота над другим словником та термінологічна дискусія припинились.

Правничо-термінологічні роботи та дослідження не проводилися як на державному так і академічному щаблі аж до 1985, коли за редакцією Б.М. Бабія Інститутом держави та права АН України було видано «Русско-украинский словарь юридической терминологии» (складався з приблизно 30 тис. термінів). В той час він вважався найдоступнішою та найкращою публікацією, що торкалася питання правничої української термінології. Потім з перебігом часу та великої роботи правників цей словник вже займав сходинку неактуальності. Розвиненість української сьогоденної термінології в основному пов'язана з особливістю сучасної науки. З ХХ ст. розвиненість опублікованих статей подвоюється кожні 12-16 років. Це означає, що для упорядкування та дослідження нових робіт треба мати певні автоматизовані навички в перекодуванні великої кількості інформації з різних мов (української, англійської та ін.). Таке важливе завдання легше вирішується, коли існує традиція певного терміновжитку.

Багато авторів, серед яких І. Б. Усенко, І. М. Сушинська, А. А. Ушаков та ін. наголошують на головних естетичних стандартах добірності терміну, але історичний аспект розвиненості галузей права запевняє, що зазвичай основна перевага надається термінам, що мають довгу традицію вживання [4].

Теперішня ситуація галузі термінологічного нормування ускладнена тим, що практики та дослідники термінології є прибічниками двох важливих терміноутворюючих традицій, кожна з яких має неоднакову культурну та національну альтернативу: перші направлені на застосування усіх відомих українській мові процедур та заходів, другі зорієнтовані на калькування з російської мови.

Аналізуючи теперішній стан правничої термінології, можна зазначити основні проблеми, серед яких залишається актуальним питання невпорядкованості юридичної термінології (напр. омонімія), коли для позначення різних правових понять використовують один термін, наприклад, передача земельної ділянки – передача телевізійна. Одночасне використання декількох термінів, щоб охарактеризувати одне поняття: строк – термін, правовий – правний – правничий та ін. Різноманіття безпідставних слів іншомовного походження – кілер, хакер, що вживаються в довільному значенні. В українській мові є могутні проксимальні можливості та джерела, для висвітлення поняттєвого апарату. Прикладом є калькуляція – обчислення, превентивний – запобіжний та ін.

Ці труднощі мають великий вплив на юридично-технічну розвиненість український текстових документів та нормативно-правових актів. В найближчому майбутньому вони можуть призвести до утворення значної перешкоди при складанні юридичного правового тезаурусу та впровадженні обробки правової інформації.

Отже, юридичну термінологію можна назвати термінологічним багатовіковим пластом нашої української мови, що корінням занурюється в глибінь давноминулої писемності, ще коли первісною формою права були традиції та звичаї, що передавалися з покоління в покоління.

Юридична термінологія являє собою комплекс правових понять та явищ, що діють суспільно-правових та мовно-правових аспектах правових наук, законодавства та ділової документації. Вона займає високий щабель і є важливою частиною словника літературної мови будь-якого народу, з точки зору соціальної та інформаційно-комунікативної значущості.

Література

1. Артикуца Н. В. Проблеми і перспективи вивчення юридичної термінології. *Право України*. 1998. № 4.
2. Волошенюк О. В. Метаправо, або деякі проблеми сучасної юридичної термінології. 2016.
3. Савицкий В. М. Язык процессуального закона: вопросы терминологии В. М. Савицкий. М.: Наука, 1987. 288 с.
4. Усенко І. Б. Українська юридична термінологія. Українське державотворення: невитребуваний потенціал. За ред. О. М. Мироненко. К., 1997.

Панасюк Ю.В.

здобувач вищої освіти І курсу,
Науковий керівник – Ковальчук О.С.,
кандидат психологічних наук, доцент
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

СУЧАСНІ НАПРЯМИ ПСИХОЛІНГВІСТИКИ

Проблема кваліфікації психолінгвістики є дискусійною через те, що психолінгвістичні школи й напрями виникали на різній національній та культурній основі, пов'язані з різними психологічними й лінгвістичними школами. Це зумовлювало різне спрямування й методологічну орієнтацію напрямів і шкіл психолінгвістики.

Головні проблеми психолінгвістики: методологія психолінгвістичних досліджень; сприйняття й розуміння мовлення, механізмів формування в людини мовної здатності; опис організації ментального лексикону; аналіз дитячого мовлення, мовної свідомості й образу світу; дослідження невербальних складників комунікації; дослідження психічних механізмів